

Handläggare
Nima Andacheh
Telefon: 08-508 36 240Till
Äldrenämnden
den 17 mars 2020

Remiss av Idéburen välfärd, SOU 2019:56

Svar på remiss från kommunstyrelsen, KS dnr 2020/65

Förvaltningens förslag till beslut

Förvaltningen föreslår att äldrenämnden godkänner förvaltningens förslag till tjänsteutlåtande med omedelbar justering.

Patric Rylander
FörvaltningschefKicki Elofsson
Avdelningschef

Sammanfattning

Utredningen har haft i uppdrag att ta fram ett förslag på en tydlig definition av idéburna aktörer som kan användas för att identifiera och avgränsa dessa från andra aktörer i välfärdsverksamheter och andra närliggande offentligt finansierade och subventionerade verksamheter.

Utredningen har även föreslagit ett antal uppdrag, för vilka Upphandlingsmyndigheten ska ansvara.

Inom ramen för uppdraget har utredningen också tagit fram en särskild vägledning, där olika alternativ för att kunna ingå idéburna offentliga partnerskap som är förenliga med tillämpliga regelverk beskrivs.

Vidare har utredningen föreslagit ändringar i lagen om valfrihetssystem och lagen om offentlig upphandling samt ny lagstiftning i form av lag om registrering av idéburna aktörer inom offentligt finansierad välfärdsverksamhet.

Utredningens förslag om ny lagstiftning samt lagändringar föreslås träda i kraft den 1 juli 2021.

Förvaltningen ställer sig i huvudsak positiv till utredningens förslag.

Bakgrund

Regeringen har skickat utredningen på remiss till flertalet remissinstanser, däribland Stockholms stad. Kommunstyrelsen har i sin tur remitterat utredningen till bland annat äldrenämnden.

Ärendet

Utredningen har haft i uppdrag att ta fram ett förslag på en tydlig definition av idéburna aktörer som kan användas för att identifiera och avgränsa dessa från andra aktörer i välfärdsverksamheter och andra närliggande offentligt finansierade och subventionerade verksamheter. Syftet med definitionen har varit att ta fram förslag som främjar ett ökat idéburet deltagande i välfärden. Utredningen har därför även haft i uppdrag att ta fram exempel och beskriva tänkbara tillämpningsområden inom välfärden där en definition av idéburna aktörer kan användas. I syfte att främja samverkan mellan idéburna aktörer och det offentliga har utredningens uppdrag vidare omfattat att föreslå riktlinjer, kriterier eller andra tillämpbara instrument för ingående av idéburet offentligt partnerskap (IOP). I uppdraget har även legat att kartlägga och analysera hur icke-ekonomiska tjänster av allmänt intresse regleras i andra länder inom EES. Det har däremot inte ingått att lämna förslag på skatteområdet.

Enligt utredningens förslag ska en organisation för att klassificeras som en idéburen aktör i offentligt finansierad välfärdsverksamhet vara en juridisk person som

1. inte är direkt eller indirekt ägd eller kontrollerad av staten, en kommun eller en region,
2. har ett syfte som är oegennyttigt,
3. bedriver eller har för avsikt att bedriva offentligt finansierad välfärdsverksamhet, och
4. inte gör några värdeöverföringar till annan än registrerade idéburna aktörer eller till forskning.

De idéburna aktörer som uppfyller kraven i definitionen ska kunna registrera sig i ett särskilt register.

Utredningen har utifrån en analys av syftet med sådana partnerskap och de EU-rättsliga förutsättningarna funnit att ett idéburet offentligt partnerskap inom offentligt finansierad välfärdsverksamhet kan sammanfattas enligt följande:

1. partnerskapet är ett samarbete mellan en eller flera offentliga aktörer och en eller flera idéburna aktörer i välfärden,
2. det syftar till att uppnå ett gemensamt allmännyttigt mål,
3. såväl den offentliga som den idéburna aktören bidrar med resurser,
4. partnerskapet får inte innebära en tilldelning av ett offentligt kontrakt, upphandling av en koncession eller ett ramavtal, och

5. partnerskapet måste vara förenligt med EU:s statsstödsregler.

Utredningen redogör för flera olika möjligheter som finns när det gäller statsstödsreglernas tillämpning på IOP. Om den offentliga aktören är en kommun eller region finns det även bestämmelser i kommunallagen och speciallagstiftning att ta hänsyn till.

Inom ramen för uppdraget har utredningen tagit fram en särskild vägledning, där olika alternativ för att kunna ingå idéburna offentliga partnerskap som är förenliga med tillämpliga regelverk beskrivs.

Utredningen har även föreslagit ett antal uppdrag, för vilka Upphandlingsmyndigheten ska ansvara.

Utredningen bedömer att det finns ett rättsligt utrymme som gör det möjligt att reservera kontrakt till idéburna aktörer för sociala tjänster och övriga tjänster. Enligt förslaget ska upphandlande myndigheter ges möjlighet att reservera rätten att delta i en upphandling av exempelvis hälsovård, socialtjänst och närbesläktade tjänster samt undervisnings- och utbildningstjänster enligt lagen om offentlig upphandling (LOU) till idéburna aktörer. Möjligheten att reservera rätten att delta i upphandlingar till idéburna aktörer gäller under förutsättning att detta bidrar till att förverkliga den sociala målsättningen med tjänsten och leder till budgetmässig effektivitet. Att den upphandlande myndigheten önskar en viss andel idéburna leverantörer är dock inte i sig tillräckligt för att motivera att en upphandling reserveras.

I syfte att främja ett ökat deltagande av idéburna aktörer som leverantörer i valfrihetssystem föreslår utredningen att lagen om valfrihetssystem (LOV) ska ändras så att det framgår att de grundläggande principerna som följer av Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt inte ska gälla för valfrihetssystem som saknar ett bestämt gränsöverskridande intresse. I utredningen anges exempel på tjänster som torde sakna ett gränsöverskridande intresse: hemkörning av varor, fotsjukvård i särskilt boende, hygienvård och hemsjukvård.

Utredningen föreslår också att det ska införas en bestämmelse i LOV som gör det möjligt att reservera rätten att ansöka om att få delta i ett valfrihetssystem. Det ska dock krävas särskilda skäl för det.

Den nya lagen om registrering av idéburna aktörer i offentligt finansierad välfärdsverksamhet och de föreslagna ändringarna i LOV och LOU föreslås träda i kraft den 1 juli 2021.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av äldreförvaltningen. Kommunstyrelsens pensionärsråd har tagit del av ärendet den 10 mars 2020 och socialnämndens, äldrenämndens och överförmyndarnämndens gemensamma råd för funktionshinderfrågor den 12 mars 2020. Samverkan med de fackliga organisationerna har skett i förvaltningsgruppen den 11 mars 2020.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen ställer sig i huvudsak positiv till utredningens förslag.

Förvaltningen välkomnar till exempel förslaget om möjligheten att kunna reservera kontrakt till idéburna aktörer för sociala tjänster och övriga tjänster. Samverkan med den idéburna sektorn är ett viktigt kommunalt allmänintresse.

Enligt förvaltningen kommer den av utredningen framtagna vägledningen om IOP att vara av stor betydelse för arbetet med sådana frågor i rikets kommuner och regioner. Detta eftersom risken för osäkerhet om innebörden av regelverket kan minska, även om det sannolikt kommer att dröja länge innan rättsläget har klarlagts tillräckligt.

Förvaltningen ser också positivt på utredningens förslag att LOV ändras så att det framgår att principerna inte ska tillämpas på valfrihetssystem som saknar ett bestämt gränsöverskridande intresse, men ser också behov av ytterligare klargöranden kring eventuella risker med förslaget. En fråga som till exempel behöver klargöras i eventuell lagstiftning är om den idéburna organisationen ska kunna nyttja underleverantörer som inte är idéburna. I annat fall riskerar syftet med reservationen gå förlorad.

Bilaga

Sammanfattning av SOU 2019:56